

Kur'ani për disa dukuri negative të njeriut

Ataullah Aliu

Copyrighted material

© LOGOS - A
2 0 0 6

S H K U P
PRISHTINË
T I R A N Ë

Ataullah Aliu

**Kur'ani
për disa dukuri
negative të njeriut**

Ataullah Aliu

**Kur'ani
për disa dukuri
negative të njeriut**

Përmbajtja:

<u>Fjala e recensentit</u>	<u>9</u>
<u>Parathënie.....</u>	<u>12</u>
<u>PJESA E PARË.....</u>	<u>15</u>
<u>I. Mbi padrejtësinë (zullumin).....</u>	<u>17</u>
<u>1) Kuptimi etimologjik dhe terminologjik i fjalës edh-dhulm</u> <u>(mizori)</u>	<u>17</u>
<u> a) Kuptimi etimologjik</u>	<u>17</u>
<u> b) Kuptimi terminologjik</u>	<u>18</u>
<u>2) Llojet e dhunës</u>	<u>19</u>
<u>3) Komenti (tefsir).....</u>	<u>20</u>
<u>4) Njeriu dhunëbërës as në këtë botë nuk mund të shpëtojë nga</u> <u>pasojat</u>	<u>22</u>
<u>PJESA E DYTË.....</u>	<u>25</u>
<u>II. Mbi vetëvrasjen (katlul-insani nefsehu)</u>	<u>27</u>
<u>1) Aspekti etimologjik i shprehjes katlul-insani nefsehu</u> <u>(vetëvrasje).....</u>	<u>27</u>
<u>2) Koment(tefsir) dhe mendime</u>	<u>28</u>
<u>3) Të dhëna statistikore për vetëvrasjen ndër ne.....</u>	<u>32</u>
<u>PJESA E TRETË.....</u>	<u>35</u>
<u>III. Mbi kurvërinë (zinanë)</u>	<u>37</u>
<u>1) Aspekti etimologjik, terminologjik dhe përkufizimi i termit</u> <u>zinen (kurvëri)</u>	<u>37</u>
<u> a) Aspekti etimologjik</u>	<u>37</u>

b) Aspekti terminologjik.....	38
c) Përkufizimi	39
2) Komente (tefsir) dhe mendime	40
3) Dispozitat legislative për dënimin e aktit të kurvërisë (zinasë) dhe masat preventive ndaj saj	45
1) Dispozitat legislative për dënimin e aktit të zinasë.	45
2) Masat parandaluese për aktin e kurvërisë.....	46
4) Gjendja e lavirit (zaniut) në këtë botë dhe në botën tjetër sipas Kur'anit dhe Sunnetit	48
5) Urtësia e Sheriatit në ndalimin e kurvërisë (hikmetu tahrimi'z-zina)	50
PJESA E KATËRT.....	53
IV. Mbi verën dhe narkotikët (drogën).....	55
1) Mbi verën	55
A) Kuptimi etimologjik dhe terminologjik i fjalës hamrun (verë).....	55
B) Shkaku i zbritjes (sebeibun-nuzuli).....	56
C) Koment (tefsir)	57
2) Mbi narkotikët (droga).....	63
a) Emërtimi i drogës.....	63
b) Të dhëna statistikore.....	64
c) Të mbrohen fëmijët nga narkotikët.....	64
d) Qëndrimi islam	65
Përfundim	67
Literatura e konsultuar	71

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fjala e recensentit

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى
وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ

„... Ne ty të shpallëm librin sqarim për çdo send, udhëzim e mëshirë dhe myzhe për muslimanët“. (En-Nahl, 89).

Me vullnetin e Tij All-llahu xh.sh. krijoi çdo gjë, qoftë ajo shqisore ose joshqisore. Po ashtu Ai e krijoi edhe njeriun. Për dallim nga mbarë kultura tjetër, nga njeriu kërkohet ta njohë Krijuesin edhe kjo qëndron në taban të logosit, ku në fakt gjendet edhe dallimi ndërmjet çdo një krijese tjetër dhe njeriut. Megjithatë arsyeja e njeriut nuk ka qenë dhe nuk është aq e aftë dhe e përsosur që në rend të parë ta njohë Krijuesin, andaj këtu qëndron urtësia e vahjit (shpalljes), në përgjithësi, e për Kur'anin në veçanti. Në Kur'an thuhet: **لآيَاتٍ لِّأُولِي**

الْأَبْصَارِ „... ka argumente të qarta për ata që kanë arsye dhe intelekt“. (Ali Imran, 190).

Kur'ani është fjalë e All-llahut, *kelamull-llah*. Ajo përmes Xhibrilit si shpallje i ka zbritur Muhammedit a.s., vulës së pejgamberëve, është i shkruar në mus'hafe, deri te ne është transmetuar në mënyrë të besueshme, leximi

i tij konsiderohet *ibadet*, specifike vetëm e Kur'anit, fillon me suren El-Fatiha e mbaron me suren En-Nas.

Ai, gjatë një periudhe 23-vjeçare, i shpallet Muhammedit a.s.. Çdo fjalë kur'anore që i është shpallur Muhammedit a.s., ka qenë e regjistruar, e transmetuar dhe e nxënë përmendësh. Andaj, Kur'ani, si fjalë e All-llahut, është udhëzim për të gjithë ata që dëshirojnë ta pasojnë dhe t'i takojnë atij.

Me universalitetin e tij, Kur'ani paraqet Libër të mbinatyrshëm. Ai fton në besimin në një Zot xh.sh. dhe në besimin e të gjithë të dërguarve të Tij, mes të cilëve nuk ka dallim. Prandaj pjesëtarë i vërtetë i Kur'anit është vetëm ai i cili nuk bën dallim mes peygamberëve dhe i beson ata, ashtu siç e beson atë të fundit, Muhammedin a.s.

Kur'ani është sqarues për çdo send që i nevojitet njeriut në fe, në sjellje, në jetë etj., por shpjegimet e Kur'anit janë shpjegime në mënyrë të përgjithshme, ndërsa shpjegimet e çështjeve në detaje janë obligim i *Pejgamberit, ixhmait* dhe *kijasit* – analogjisë.

Për shkencat e Kur'anit ka mendime të ndryshme, por ne po e shënojmë mendimin se shkenca e Kur'anit në aspektin global ndahet në tre pjesë:

- në *et-tevhid* – njëshmëria: njohja e Krijuesit me emrat, cilësitë dhe veprimet e Tij;

- *et-tedhkir* – këshillë: xhenneti, xhehennemi, Dita e Gjykimit, etj. dhe

- *el-ehkam* – dispozitat: dobia, dëmi, urdhri, ndalesa, etj. Nga kjo, autori në kuadër të shqyrtimit të tij ka termën “*Kur'ani për disa dukuri negative të njeriut*”.

Për të parën: **وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ** “Zoti juaj (që meriton adhurim) është një...” (El-Bekare, 163).

E dyta: **وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ** „*Vazhdo me këshillë, sepse këshilla besimtarëve u bën dobi.*“ (Edh-Dharijat, 55); dhe

E treta: **”وَأَنْ أَحْكَمَ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ** (Të zbritëm) *Që edhe ti të gjykosh me atë që të zbriti All-llahu...*“ (El-Maide, 49).

Përgjithësisht është e pranuar se fjalët e para të Kur’anit janë të shpallura nga fillimi i sures El-Alek.

Pikërisht duke pasur mbështetje Kur’anin, kultura arabe u zhvillua me një hov të paparë, përpos kësaj ai u bë frymëzim i pashterrshëm për zhvillimin kulturor dhe të gjithëmbarshtëm të të gjitha qytetërimeve të botës. Së këndejmi, interesimi i njerëzve për Kur’anin, si libër me vlera të larta, ka nxitur edhe intelektualë të mëdhenjë të botës që t’i qasen përkthimit dhe studimit të tij. Për dallim nga çdo tekst tjetër, vetëm teksti kur’anor mësohet përmendsh në tërësi, gjë që mund ta bëjë edhe një fëmijë i moshës pesëvjeçare.

Mr. Xhabir Hamiti

Parathënie

Falenderimet i takojnë All-llahut xh.sh., kurse paqja dhe shpëtimi qofshin mbi shpirtin e Muhamedit a.s., të sahabëve të tij dhe të familjes së tij. Ndihma e All-llahut qoftë me të gjithë që e ndjekin rrugën e Ku'ranit dhe të Sunnetit të Resulullahut.

Deri sot është thënë e është shkruar shumëçka në gjuhën shqipe për padrejtësinë, vetëvrasjen, kurvërinë, verën dhe narkotikët (drogën) veç e veç si çështje të ndaluara në islam, por jo edhe në një punim dhe tekst të veçantë, andaj këtu qëndron edhe arsyeja e zgjedhjes së kësaj teme që ne për arsye praktike e titulluam “*Kur’ani për disa dukuri negative të njeriut*”. Duke e marrë parasysh përhapjen e *dukurive negative* të zëna n’gojë më sipër, të cilat do t’i quaja një realitet i hidhur për popullatën islame shqiptare, mendoj se në këtë kohë ka nevojë serioze për t’u thënë dhe shkruar pikërisht në këtë temë.

Duhet thënë se këtë punë e bëjmë pa pretendim për një vepër të përkryer, duke qenë të vetëdijsëm se në një punim të këtij lloji as që bëhet fjalë se mund të thuhet gjithë ajo që është e nevojshme për realitetin e lartëcekur, sepse ai kërkon një trajtim më të gjerë.

Për të parashtruar dhe për t’i trajtuar elementet e lartpërmendura, s’do mend se kërkohet një përgatitje dhe njohje e mirë e *tefsirit*, njohje e shumëanshme e njëmendësisë në shoqëri por nuk duhet harruar edhe vull-

netin për punë, e mbi të gjitha sinqeritetin (ihlasi) brenda punës që bëhet.

Ky punim në fushën e *tefsirit* është një përpjekje për të shtruar diç nga ajo që e tha Kur'ani, *për disa dukuri negative të njeriut*, mbase hiç më pak se para katërmbëdhjetë shekujve.

Çështjen që ngre dhe që e trajton ky punim konsiderojmë se është me interes e vlerë dhe shpresojmë se sado pak do të zë një shteg të vogël në literaturën origjinale të fushës së *tefsirit* në gjuhën shqipe.

Edhe pse njeriu si qenie më e përsosur, pa e kontestuar mendjen dhe aftësinë logjikuese për të vendosur për shumë çështje nga kompetenca e tij, megjithatë aftësia e tij është relative përballë Fjalës së All-llahut xh.sh., shpjegimin e së cilës e bën fusha e *tefsirit*.

Duhet thënë se për këtë punim ajetet që janë inkuadruar në të, për bazë e kemi librin: Muhamed Fuad Abdul-Baki, *Klasifikimi tematik i ajeteve kur'anore*, Shkup, 1995, fq. 106, 130; 133; 100, 128, 129 dhe 132; 134.

Kështu, për *dhunën* (zullumin) flitet në ajetet: 148, En-Nisa'; 40, Esh-Shura dhe 59, Edh-Dharijat.

Për çështjen e *vetërrasjes /suiciditetit/* (katlu'l-insani nefsehu) po e shqyrtojmë ajetin, 29, En-Nisa', ku autori të vetmin ajet e klasifikon në temën e lartëcekur, por edhe ne në literaturën e konsultuar nuk kemi hasur që të shqyrtohet ndonjë ajet tjetër në këtë temë.

Sipas autorit në fjalë, për çështjen e *kurvërisë* (zinasë) flasin 18 ajete.

Ndërkaq për *verën* (hamr) flasin katër ajete: (mirëpo autori nuk shënon ajetin 43, En-Nisa', i cili flet pikërisht për ndalimin e alkoolit), El-Bekare, 219; El-Maide, 90, 91 dhe Muhamed, 15.

Andaj, të gjitha ajetet e lartcekura nuk i kemi shqyrtuar për dy arsye:

- Duke e pasur parasysh natyrën e kufizuar të punimit tonë dhe ngase

- Kemi vlerësuar se me ajetet e shqyrtuara punimi ynë nuk mbetet mangu.

Sa i përket literaturës për trajtimin e këtij punimi, ne kemi përdorë literaturë në gjuhën shqipe, arabe, boshnjake dhe turke.

Të prirë nga këto që u thanë më sipër, temën *Kur'ani për disa dukuri negative të njeriut*, e kemi ndarë në katër pjesë: *padrejtësia, vetërrasja, kurvëria dhe vera e narkotikët*.

Pjesa e parë, *padrejtësia*, ka katër nëndarje: kuptimi etimologjik dhe terminologjik; llojet e dhunës; komenti (tefsir); dhe dëmi i dhunës në këtë botë.

Edhe pjesa e dytë, *vetërrasja*, i ka tri nëndarje: aspekti etimologjik; komenti dhe mendime; dhe të dhëna statistike.

Pjesa që pason, *kurvëria*, hartohet në pesë pika: aspekti etimologjik, terminologjik dhe përkufizimi; komenti (tefsiri); dispozitat legjislative për dënimin e aktit të zinasë dhe masat preventive ndaj saj; gjendja e zaniut në këtë botë dhe në botën e përtejme; si dhe urtësia e sheriatit për ndalimin e zinasë.

Falenderoj të gjithë ata që në një mënyrë apo tjetër ndihmuan për kurorëzimin e këtij punimi.

Megjithatë falënderimi absolut i takon Sunduesit të botërave, Allahut xh.sh.

Autori

Shkup, 22. 11. 2004

PJESA E PARË

I. Mbi padrejtësinë (zullumin)

1) Kuptimi etimologjik dhe terminologjik i fjalës edh-dhulm (mizori)

a) Kuptimi etimologjik

Fjalori i Gjuhës së Sotme Shqipe, termin **dhunë** (zullum) e shpjegon: *përdorim i forcës fizike, i shtrëngimit fizik ose psikik; cënim i rëndë i nderit të dikujt me vepra a me fjalë, e keqe, etj.*¹

Mikel Ndreca, termin **zullum-i** (ar. zulm-dëm) e shpjegon: *dëm; të këqija, padrejtësi, mujshi, që bën dikush duke përdorur fuqinë e dhunën.*²

Sipas, Ibn Mendhurit, fjala **edh-dhulmu** (mizori) ka kuptimin: *vendosje e një çështje në vend joadekuat, tejkalim i kufirit.*³

Sipas, Sa'di Ebu Xhejbit, termi **edh-dhulmu** (mizori) do të thotë: *vënia e një sendi (çështje) në vendin joadekuat të saj ose të lësh mangu apo ta teprosh, ose ta shtyshë nga koha ose vendi i saj, shkelje e së drejtës.*⁴

¹ Grup autorësh, *Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*, Tiranë, 1980, fq. 411.

² Mikel Ndreca, *Fjalor fjalësh e shprehjesh të huaja*, Prishtinë, 1986, fq. 747.

³ Ibn Mendhur, *Lisanul-Arab*, VIII, Bejrut-Lubnan, 1997, fq. 263-264.

⁴ Sa'di Ebu Xhejb, *El-Kamusul-Fikhi Lugaten ve Istilaban*, Dimeshk, 1988, fq. 238.

Në *Mu'xhem Lugatu'l-Fukaha*, termi **edh-dhulm** (mizori) definohet si *tirani dhe pengim i së drejtës*.⁵

Në fjalorin *El-Munxhid Fi'lugati ve'l-alam*, fjalën **edh-dhulm** (mizori) e gjejmë me këtë kuptim: *vënia e një sendi (çështje) në vendin joadekuat të saj*.⁶

Sipas Muftiqit, termi **dhulmun** ka kuptimin: *të tiranizosh, të keqpërdorësh, të shtypësh, të mundosh*.⁷

b) Kuptimi terminologjik

Sipas hadithit të Pejgamberit në lidhje me abdestin, termi **edh-dhulmu** (mizori) do të thotë: **ai që tepron ose lë mangu diç nga sunetet e abdestit, ka bërë padrejtësi (zullum), të larguarit nga qëllimi**.⁸

Sa'di Ebu Xhejb, termin **edh-dhulmu** (mizori) e shpjegon: *largim prej të vërtetës kab e pavërteta. E, kejo është tirani. Të dirigjosh me pronën e tjetërkujt dhe të kalosh kefirin*.⁹

Sipas Mu'xhem Lugatu'l-fukaha, termi **edh-dhulm** (tirani) e ka kuptimin: *vënia e një sendi në vendin joadekuat të saj*.¹⁰

Muftiqi, temrin **dhulmun** (tirani) e shpjegon: *të shkaktosh, provokosh dhunë, të gabosh ndaj (dikuajt), të bëshë padrejtësi (edhe pse autori nuk bën ndarjen etimologjike dhe terminologjike, mirëpo nga vetë teksti kuptohet si e tillë)*.¹¹

⁵ Prof. Dr. Muhamed Revas Kalaxhi dhe Dr. Hamid Sadik Kanibi, *Mu'xhem Lugatul-Fukaha, Arabi-Ingilizji*, Bejrut, 1985, fq. 296.

⁶ Grup autorësh, *El-Munxhid Fil-lugati Vele'lam*, Bejrut, 1973, fq. 481.

⁷ Teufik Muftić, *Arapsko-Bosanski Rječnik*, Sarajevo, 1997, fq. 910

⁸ Ibn Mendhur, *Lisanul-Arab*, VIII, Bejrut-Lubnan, 1997, fq. 263-264.

⁹ Sa'd Ebu Xhejb, *El-Kamusul-Fekhi Lugaten ve Istilahan*, Dimeshk, 1988, fq. 238.

¹⁰ Prof. Dr. Muhamed Revas Kalaxhi dhe Dr. Hamid Sadik Kanibi, *Mu'xhem Lugatul-Fukaha, Arabi-Ingilizji*, Bejrut, 1985, fq. 296; Shih: Muhamed ibn Allan El-Mekki, *Delilul-Falihin*, I, pa vend botimi, 1966, fq. 514.

¹¹ Teufik Muftić, *Po aty*, fq. 910.

2) Llojet e dhunës

Autori i tekstit “Minhaxhu’l-Muslim”, Ebu Bekr El-Xhezairi dhunën e ndanë në tri lloje:

a) padrejtësia e njeriut (muslimanit) ndaj All-llahut xh.sh.,

b) padrejtësia e muslimanit ndaj njeriut dhe krijesave të tjera dhe

c) padrejtësia e muslimanit ndaj vetvetes.

- *Dhulmu’l-abdi li-Rabbih* (padrejtësia e muslimanit ndaj All-llahut) bëhet me *mosbesim* dhe *idhujtari*. Autori për këtë i sjell ajetet nga Kur’ani: **وَٱلْكَٰفِرُونَ هُمْ** **ٱلظَّٰلِمُونَ** “...Pabesimtarët janë mizorë” (El-Bekare, 254)¹². **إِنَّ الشِّرْكََ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ**. “...sepse idhujtaria është padrejtësia më e madhe” (Lukman,13)

- *Dhulmu’l-abdi li-gajrihi* (padrejtësia e muslimanit ndaj të tjerëve), bëhet duke i dëmtuar ata moralisht, fizikisht ose materialisht, për çka ndër të tjera sjellë hadithin në të cilin Muhamedi a.s. thotë: **”Ai i cili i ka bërë padrejtësi vëllait të tij që i përket nderit ose diç tjetër, le t’i kërkojë falje e mos ta presë ditën në të cilën nuk vlejné mjetet materiale, meqë nëse ka vepra të mira merren nga ai në ekuivalencë me padrejtësinë, e nëse nuk ka të mira, të këqijat merren nga ai që i është bërë mizori dhe i ngarkohen mizorit”** (El-Buhari).¹³

- *Dhulmu’l-abdi li-nefsihi* (padrejtësia e njeriut ndaj vetvetes) bëhet duke e zhytur veten me mëkate të ndryshme dhe duke mos bërë përkulje ndaj urdhërave të

¹² Përkthimi i ajeteve është marrë nga: H.Sherif Ahmeti, *Kur’an-i, përkthim me komentim*, Prishtinë, 1988.

¹³ Ebu Bekr Xhabir El-Xhezairi, *Minhaxhu’l-Muslim*, pa vend botimi, 1977, 182.

All-llahut dhe porosive të Muhammedit a.s. Për këtë kemi ajetin: **وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ** ”...Për Allahu nuk u bëri padrejtësi atyre, por ata ishin që vetvetes i bënë padrejtësi” (En-Nahl, 33).¹⁴

3) Komenti (tefsir)

**لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلِمَ
وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا**

“All-llahu nuk do publikimin e shprehjeve të këqia përveç (publikimit) të atij që i është bërë padrejtë. All-llahu është dëgjues, i dijshtëm” (En-Nisa’, 148).

Me që dihet mirëfilli se hadithi është vetë koment i fjalës së Allahut xh.sh., e kemi patjetër që për punimin që kemi në trajtim të inkuadrohen edhe hadithe të Muhamedit a.s.

Ajetin në fjalë Sejjid Kutbi e komenton kështu: All-llahu xh.sh., ia ka ndaluar shoqërisë islame përhapjen e të keqës, përhapja e së keqes përkufizohet vetëm tek ai të cilit i është bërë padrejtësi, për t’u evituar kështu fjalët e këqija. Kjo do të thotë se duhet pasur sjellje të drejtë ndaj tiranit dhe në suaza të caktuara aq sa ka bërë ai. Qëllimi është që e drejta e përhapjes së të keqës së bërë të kufizohet vetëm në atë të cilit i është bërë padrejtësi.

Islami e mbron autoritetin e njerëzve që nuk bëjnë mizori. Ata që bëjnë *zullum* (padrejtësi) nuk e meritojnë këtë mbrojtje. Kjo do të thotë se personit që i është bërë

¹⁴ Po aty, faqe 183

padrejtësi ka të drejtë që haptazi të flasë për të keqën të cilën ia ka bërë zullumqari (mizori). Ky është i vetmi përjashtim në të cilin nuk i merret e drejta njeriut që të flasë për të keqen.

Këtë shpjegim teksti kur'anor e përcjell me këto fjalë: **وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا** “All-llahu është dëgjues, i dijshtëm” (En-Nisa', 148) që i tërë rasti në fund të lidhet me All-llahun, meqë në fillim e ka lidhur me dashurinë e All-llahut:

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ “All-llahu nuk do publikimin e shprehjeve të këqija” (En-Nisa' 148), që zemra njerëzore të ndjejë se dëshirohet të vlerësohet qëllimi dhe preteksti, që do të thotë se e çmon fjalën dhe pandehjen për hirë të All-llahut, i Cili dëgjon çka flitet, i Cili e di çka fshehët pas atyre fjalëve në krahërorin e njeriut.¹⁵

Në lidhje me ajetin në shqyrtim: **لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا**, Sherif Ahmeti e bën këtë koment: “Vetëm ankesën e atij që i bëhet *zullum* (padrejtësi) All-llahu nuk e kthen mbrapa, edhe nëse nga zullumi nuk mund të ndalë veten e shprehet keq”.¹⁶ Kjo do të thotë se shtypja është më e rëndë sesa të shprehurit keq i personit që i bëhet shtypje dhe ai nga kjo nuk mund ta përmbajë veten, andaj të shtypurit i lejohet që ta interpretojë atë.

Sa i përket këtij ajeti: **لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا** në *Tefsirul-Mujeser* e kemi këtë koment: Dënimi ndaj atij që bën keq duhet të jetë i njëjtë pa e tepruar, e ai që e falë

¹⁵ Sejjid Kut'b, *U okrilju Kur'ana*, 6, Sarajevo, 1997, fq. 11-12.

¹⁶ h. Sherif Ahmeti, *Kur'an-i përkthim me komentim*, Prishtinë, 1988, fq. 155.

dëmbërësin, heq dorë nga dënimi dhe krijon marrëdhënie të mira të ndërsjella duke kërkuar kënaqësinë e Allahut xh.sh., shpërblimi për këtë falje i takon nga All-llahu xh.sh. All-llahu nuk i do mizorët të cilët të parët e fillojnë armiqësinë me njerëzit dhe që u bëjnë keq atyre.¹⁷

4) Njeriu dhunëbërës as në këtë botë nuk mund të shpëtojë nga pasojat

Sipas mësimëve islame njeriu i cili bënë padrejtësi ndaj kujt do qoftë nuk mund të shpëtojë nga goditja e së keqes edhe në të gjallë të tij. Përveq përgjegjësisë që do të japë para Zotit xh.sh. njëherit do të japë përgjegjësi në një mënyrë apo tjetër edhe në këtë botë.

Kur e ka dërguar Muadhin në Jemen, Muhammedi a.s. i ka thënë: **“Ruaju mallkimit (beduvasë) të personit ndaj të cilit është ushtruar dhunë, ngase midis atij mallkimi dhe All-llahut nuk ka pengesë, perde”**.¹⁸

Muhammedi a.s. deklaroi se All-llahu xh.sh. thotë: **“O robët e Mi! Unë ia kam ndaluar Vetes dhunën, por atë e kam ndaluar edhe për ju ndaj njëri-tjetrit, andaj mos bëni Padrejtësi”**, (Transmeton, Muslimi dhe Tirmidhiu).¹⁹

Muhammedi a.s. thotë: **“Vërtet All-llahu e duron zullumqarin (mizorin), ndërsa kur ta rrëmbejë nuk i**

¹⁷ Grup autorësh, *Et-Tefsirul-Mujesser*, Medinetul-Munevvere, 1999, fq., 487.

¹⁸ *Sabihu-Buhari në Gjuhën Shqipe*, 6, Prishtinë, 2000, fq. 191; Pbn Haxher El-Askalani, *Fet'hul-Bari*, V, El-Kahiretu, 1998, fq. 124.

¹⁹ Shemsud-din Edli-Dhehebi, *Kitabul-Kebair*, El-Kahire, botim i pestë, 1967, fq. 102.

shpëton dot” (Transmetim unanimitet) ²⁰. Pastaj Muhamedi a.s. e lexoi ajetin: **وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ** “Ja, ashtu dënon Zoti yt kur dënon qytete që kanë bërë mizori, Dënimi i tij është fort i dhembshëm” (Hud, 102) ²¹.

Pejgamberi a.s. thotë: **“All-llahu na ka obliguar që të jemi të urtë, të mos bëjmë padrejtësi në mes vete dhe mos ta nënçmojmë njëri-tjetrin**” (Transmetojnë Muslimi dhe Ebu Davudi). ²²

Për çështjen në fjalë ndoshta nuk do të ishte e tepërt të sjellim një rast konkret të cilin e rrëfen Dervish Spahiq, i cili thotë: Një haxhi po përgatitej për haxh kur një ditë takohet me borxhliun e tij, i cili i thotë: “Ti po përgatitesh për haxh, ndërsa mua më ke borxh lopën”. Në këtë rast ai që kishte vendosur të shkojë në haxh e refuzoi borxhin, ndërsa dhënësi i borxhit i dëshpëruar i tha: “Dhashtë Zoti që ti të mos shkosh në Haxh”! Megjithatë borxhliu niset me haxhinjtë e tjerë dhe arrin deri në Beograd ku sëmuret, shtrihet në spital dhe mbetet aty derisa kthehen haxhinjtë prej haxhit dhe së bashku me ta edhe ai kthehet në shtëpi. Kur u kthye, shkoi te ai që i kishte borxh, ia pagoi atë, i kërkoi hallallëk, të cilin borxhdhënësi e pranoi dhe kështu në vitin e ardhshëm ai shkoi në haxh pa kurrfarë pengese. ²³

²⁰ Imam Nevevi, *Rijadus-Salihin*, Shkup, Prishtinë, Tiranë, 2003, fq. 118.

²¹ *Po aty*, fq. 118

²² Edh-Dhehebi, *Mëkatet e Mëdha dhe Ndalimi i Tyre*, Shkup, 1995, fq. 98; Shih: grup autorësh, *Këshilla të Bukura*, Shkup, 2003, fq. 97-98.

²³ Hadži-Derviš Spahić, *Pouke o moralu i bogobojažnosti*, Sarajevo, 1988, fq. 88.

PJESA E DYTË

II. Mbi vetëvrasjen (katlul-insani nefsehu)

1) Aspekti etimologjik i shprehjes katlul-insani nefsehu (vetëvrasje)

Sipas Fjalorit të gjuhës së sotme shqipe, fjala **vetëvrasje** do të thotë: 1. *Vrasja e vetes*, 2. *Çdo rast kur dikush vret veten*, 3. *Shkatërrim i plotë, rrënimi i dikujt a i diçkaje*.²⁴

Te Muftiqi i gjejmë shprehjet, **katele rruhahu** dhe **katele nefsehu**, që do të thotë: *të mbytësh, të bësh vetëvrasje*.²⁵

Shprehjen *katlul-insani nefsehu* në fjalorët që i kemi në fusnotat e këtij punimi, nuk e kemi hasur.

²⁴ Grup autorësh, ASHSH, *Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*, Tiranë, 1980, fq. 2149.

²⁵ Teufik Muftić, *Arapsko-Bosanski Rječnik*, Sarajevo, 1997, fq. 1165-1166.

2) Koment(tefsir) dhe mendime

Alimi i mirënjohur për trojet shqiptare, h. Sherif Ahmeti, ajetin: ... وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ... (En-Nisa', 29), respektivisht pjesën e tij që ka të bëjë me vetëvrasjen, e përkthen kështu : “... dhe mos mbytni veten tuaj (duke mbytur njëri-tjetrin...)”²⁶, ndërkaq duke e komentuar thotë: gjithashtu është e ndaluar mbytja e vetvetës apo e tjetrit.²⁷

Muhamed Alij Es-Sabuni, ajetin që e kemi në shqyrtim: ... وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ..., e komenton: d.m.th. duke i thyer ndalesat e All-llahut xh.sh., duke bërë mëkate ndaj Tij dhe duke përvetësuar (ngrënë) pasurinë e njëri-tjetrit në mënyrë të padrejtë.²⁸

Andaj, në kuadër të komentit të këtij ajeti shohim se autori i përmend tri çështje: thyerjen e ndalesave të All-llahut, mëkatet ndaj Tij dhe përvetësimin e pasurisë së njëri-tjetrit. Nga komenti në fjalë, ne nënkuptojmë se nuk kemi të bëjmë me vetëvrasje të drejtpërdrejtë, por vetëm me të tërthortë, e cila realizohet përmes tri çështjeve të lartshënuara, respektivisht, kur një musliman e përvetëson pasurinë e tjetrit në mënyrë të padrejtë dhe kështu vjen zotëriu i pasurisë, ngre dorë mbi përvetësuesin dhe e mbytë, që kështu ai të bëhet mbytës i vetvetes.

Në kuadër të këtij komenti, në vazhdim autori i shënon fjalët e Amër ibn Asit i cili në një rast ka thënë: “Në një natë shumë të ftohtë ejakulova në ëndërr, por u frikësova se po qe se pastrohëm mos po bie viktimë nga të ftohtit e tepërt dhe për këtë shkak mora tejemmum (pas-

²⁶ H. Sherif Ahmeti, *Kur'ani, përkthim me komentim*, Prishtinë, 1988, fq. 133.

²⁷ *Po aty*, fq. 134.

²⁸ Muhamed Alij Es-Sabuni, *Muhtesar Tefsir ibn Kethir*, I, Bejrut-Lubnan, 1986, fq. 379.

trim fiktiv) dhe e fala sabahun me shokët e mi. Kur erdhëm te Resulull-llahu, ia tregova këtë, e ai tha; **“O Amr, je falur me shokët e ti ke qenë i papastër?!”** O i Dërguari i All-llahut, në një natë fort të ftohtë kalova në gjendje të papastërt (xhunub) dhe u frikësova mos po pësoj po qe se pastrohem, e pastaj ia përmenda fjalët e All-llahut xh.sh.: **وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا** kështu që mora tejemum (bëra pastrimin fiktiv) e pastaj u fala, me ç’rast Resulullahu qeshi dhe nuk tha asgjë”. (Transmetojnë Ahmedi dhe Ebu Davudi).²⁹

Nga ky koment i kuptojmë dy çështje:

- Vetëvrasje në mënyrë të tërthortë dhe
- Vetëvrasje të drejtpërdrejtë. E dyta kuptohet nga ngjarja e Amr ibn Asit.

Për ajetin e njejtë: ... **وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ**..., Muhammed Nesib Err-Rrifai, në të mirë të komentit për vetëvrasjen e drejtpërdrejtë, e shënon transmetimin e Ebu Bekr Ibn Merdevejh, ky nga El-A’mesh, e ky nga Ebu Hurejre, i cili thotë se Resulullahu ka thënë: **“Kush e mbytë veten me mjet të hekurt, po me atë mjet në Ditën e Gjykimit me duart e veta ai do të i mëshojë barkut dhe do të mbetet sa jeta në zjarr të xhehenemit (ferrit); e kush bën vetëvrasje duke pirë helm, atë helm do ta mbajë në dorë dhe do të helmohet, duke mbetur përgjithmonë në zjarr të ferrit.”** (Ky hadith qëndron në përmbledhjet e Buhariut dhe Muslimit).³⁰

Edhe në komentin *Tefsirul-Mujesser*, lidhur me ajetin:

وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا, ku kemi të

²⁹ *Po aty.*, I, fq. 379.

³⁰ Muhamed Nesib Err-Rrifai, *Tejsirul-Alijjil-Kadir Li Ihtisari Tefsir Ib’n Kethir*, Err-Rrijad, 1989, fq. 379.

bëjmë me vetëvrasjen e terthortë, thuhet: Mos e mbytni njeri-tjetrin e ta shkatërroni vetveten duke i thyer ligjet e All-llahut dhe duke vepruar mëkate që i ndaloi Ai, sepse All-llahu është mëshirues ndaj jush për çdo urdhër dhe ndalesë që bëri për ju.³¹

Dr. Jusuf El-Kardavi, kur bën fjalë për vetëvrasjen, më duket paksa më i qartë se të tjerët. Ai bën një paralele mes vrasjes dhe vetëvrasjes në kontekst të vetë shkrimit për çështjen në fjalë (d.t.th. është i kuptueshëm pa e futur në sqarim Sunnetin e Resulullahut - A. A.). Ai thotë: “Çdo gjë që ka të bëjë me krimin e mbytjes, ajo përfshin dhe ka të bëjë me vetëvrasjen, siç ka të bëjë me vrasjen e tjetërkujt. Ai që bën vetëvrasje pa marrë parasysh mjetin, ai ka zhdukur shpirtin pa të drejtë, zhdukje që e ka ndaluar All-llahu xh.sh.”.

Jeta e njeriut nuk është pronë e tij, sepse ai nuk është krijues i vetvetes (i shpirtit të tij). Ai nuk është krijues as i një organi e as i një qelize, por gjithë atë që e kemi është dhuratë nga All-llahu xh.sh., andaj ajo nuk lejohet të pakësohet, e ku më të sulmohet dhe të shkatërrrohet. All-llahu xh.sh. thotë: **وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا** ...

“... dhe mos mbytni veten tuaj (duke mbytur njeri-tjetrin). Vërtet, All-llahu është i mëshirueshëm për ju”. (En-Nisa’, 29).³²

Në avansim të kuptimit të vetëvrasjes së drejtpërdrejtë po e sjellim hadithin të cilin e shënon Karadavi.

Muhamed Mustafaja ia tërheq vërejtjen atij i cili gjendet pranë këtij krimi (vetëvrasjes) për atë se do të jetë larg mëshirës së All-llahut për xhenet dhe se do ta

³¹ Grup autorësh, *Et-Tefsirul-Mujesser*, Medinetul-Munevvere, 1999, fq. 83.

³² Dr. Jusuf El-Kardavi, *El-Halalu Vel-Haramu Fil-Islami*, pa vendbotimi, 1969, fq. 318.

meritojë hidhërimin e Tij për xhehenem. Ai thotë: **“Ishte një njeri para jush i cili ishte plagosur dhe nga padurimi e mori thikën dhe e preu dorën e tij. Kështu nga gjakderdhja vdiq. E All-llahu xh.sh. tha: ‘Robi im Më konkurroi në lidhje me shpirtin e tij, andaj ia ndalova xhenetin’**” (Transmetim unanimit).³³

Lidhur me vetëvrasjen dhe mbyjtjen, Muhamed El-Havli, e sjell hadithin i cili transmetohet nga Ebu Hurejra se Resulullahu thoshte: **“Kush hedhet nga kodra dhe në këtë mënyrë bën vetëvrasje, ai dënohet me të hedhur në xhehenem përgjithmonë, kush e pi helmin dhe bënë vetëvrasje, gjendja e tij do të jetë duke pirë helmin në xhehenem përgjithmonë dhe kush bënë vetëvrasje me metal të caktuar, atë do ta ketë në dorë duke i mëshuar (shpuar) barkut të tij në xhehenem përgjithmonë”** (Transmeton Buhariu).³⁴

Pra edhe këtu kemi të bëjmë me vetëvrasje të drejt-përdrejtë. Për hadithin në fjalë qëndron edhe shpjegimi (sherhi) i tij, por për shkak të natyrës të punës, nuk po e shënojmë.

Gjithashtu të cekim se autori nuk merr ajet i cili ka të bëjë me vetëvrasjen, e në avansim të komentit të ajetit të sjellë hadithin, por në këtë artikull e shënon vetëm hadithin e përmendur.

Në kuadër të komentit të ajetit: **وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ** ... Edh-Dhehebi, shkruan: **“Mos e mbytni njëri-tjetrin, sepse ju i takoni një feje dhe ju jeni si një shpirt (trup)”** (Ky më duket shumë i

³³ Po aty, fq. 319; Shih: Edh-Dhehebi, *Mëkatet e mëdha dhe ndalimi i tyre*, Shkup, 1995, fq. 60-61.

³⁴ Muhamd Abdul-Aziz El-Havli, *El-Edebun-Nebevi*, M'sr, 1969, fq. 292; Hadithin e njëjtin shih edhe në: Edh-Dhehebi, *Kitabul-Kabair*, Egjipt, 1967, fq. 120.

arsyeshëm për shpjegimin e çështjes në shqyrtim - A.A.). Ky është mendimi i Ibn Abbasit dhe pjesës dërmuese të dijetarëve. Disa të tjerë mendojnë se kjo ka të bëjë me vetëvrasjen dhe saktësinë e sajë e mbështesin në ngjarjen e Amr ibn Asit,³⁵ por hadithi i lartpërmendur tregon se Amri këtë ajet e ka komentuar në favor të vetëvrasjes, e jo të mbytjes të tjetrit, ndërkaq Alejhisselami këtë nuk e mohoi.³⁶

3) Të dhëna statistikore për vetëvrasjen ndër ne

Për fund të kësaj pjese po sjellim një shënim i cili mendoj se është më se bindës për të kuptuar se feja, respektivisht imani-besimi islam është faktor vendimtar për eliminimin e veprimit negativ të vetëvrasjes, e cila për fat të keq është paraqitur edhe te popullata shqiptare muslimane.

Andaj në shtyp lexojmë: Në Kosovë ka pasur 0,002 vetëvrasje në 100.000 banorë, kurse pas përfundimit të luftës kjo shifër është 2,6 në 100.000 banorë. Nga kjo del se në Kosovë ka shtim të madh të akteve të vetëvrasjeve.³⁷

Prindi i një personit që ka bërë vetëvrasje thotë: “Ne kemi jetuar nën pushtimin serb, jemi rrahur e torturuar për asgjë. Në moshën e birit tim unë kam ngrënë vetëm bukë të misrit. As këmishë nuk kam pasur, por i kemi

³⁵ Shih fusnotën 28

³⁶ Edh-Dhehebi, *Kitabul-Kebair*, El-Kahire, 1967, fq. 119-120; Shih: *Sabihu-l-Buhari në gjuhën shqipe*, 3, Prishtinë, 1994, fq. 467-468.

³⁷ Antigona Uka, *Zëri, Pse vetëvriten kosovarët*, Prishtinë, Nr. 1898, 12 qershor, 2004, fq. 29.

mbijetuar të gjitha... Asnjëherë nuk na ka vajtur mendja për vetëvrasje.”³⁸

Më tutje thuhet: Sipas rezultateve të një hulumtimi që para do kohe e ka realizuar psikologu amerikan Majd Kamalmaz, në Drenicë kuota e vetëvrasjeve në tre vjetët e kaluara është rritur për 300%.

Ky hulumtim ka hetuar se për 40 vitet e kaluara para luftës në Kosovë (në Drenicë) ka ndodhur vetëm një vetëvrasje, kurse në tri vitet e pasluftës kanë ndodhur mbi 30 vetëvrasje.³⁹

Në revistën në fjalë lexojmë edhe mendime të ndryshme për parandalimin e vetëvrasjes në Kosovë, projekte të cilat Kosovës do t'i kushtonin miliona Euro.

Mbase jo aq e ndërlydhur me qëllimin e temës, por për shkak të rasteve që po i trajtojmë, jemi të mendimit se për parandalimin e kimit në fjalë, Kosovës i duhet projekt më se modest: le t'i hapë së paku njëqind mejtepe, projekt ky që nuk do të kushtonte më shumë se njëqindmijë Euro, por që thuaja me garanci do të bënte që kjo e ligë të jetë e harruar për popullatën tonë, natyrisht me ndihmë e Allahut xh.sh.

³⁸ *Po aty*, fq. 29.

³⁹ *Po aty*, fq. 31

PJESA E TRETË

III. Mbi kurvërinë (zinaanë)

1) Aspekti etimologjik, terminologjik dhe përkufizimi i termit zinen (kurvëri)

a) Aspekti etimologjik

Sipas *Fjalorit të gjuhës së sotme shqipe*, termi **kurvëri** shpjegohet: *dukuri e shëmtuar (në vendet borgjeze e revizioniste) ku gratë shesin trupin e tyre për të siguruar mjetet e jetesës. Ndalohet (dënohet) ushtrimi i kurvërisë.*⁴⁰ Fjala **prostitucion** ka të njëjtin shpjegim, por këtu përmenden edhe vajzat.⁴¹

Mikel Ndreca, termin **prostitucion** e shpegon: (lat. Prostitutio - turpërim, çnedrim) *shitje e trupit dhe e nderit për para, kurvëri.*⁴²

Edhe në *Fjalorin e fjalëve të huaja*, termi i lartpërmendur përafërsisht ka të njëjtin kuptim: (lat. Prostitutio) *dukuri e shëmtuar kur gratë shesin trupin e tyre për të siguruar mjetet e jetesës; kurvëri.*⁴³

⁴⁰ Grup autorësh, *Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*, Tiranë, 1980, fq. 926.

⁴¹ *Po aty*, fq. 1558.

⁴² Mikel Ndreca, *Fjalor fjalësh e shprehjesh të huaja*, Prishtinë, 1986, fq. 574.

⁴³ Grup autorësh, *Fjalor i fjalëve të huaja*, Prishtinë, 1988, fq. 496.

Muftiqi termin ***zeneje - zinen; zinain***, e përkthen: *të bësh shkëljen e kurorës, të bësh thyerjen e kurorës, adulteri (kurvëri).*⁴⁴

Sipas Hans Wehr-it, termi ***zinaun*** ka kuptimin: *tradhti bashkëshortore, shkëlje kurore; kurvëri.*⁴⁵

Sipas El-Munxhidit, termi ***zinaen*** ka kuptimin: *gabim, thyerje e kurorës, të bërit prostitucion.*⁴⁶

Sipas Sabunit, termi ***ez-zina***, do të thotë: *kryerje e aktit seksual në mënyrë jo legjitime.*⁴⁷

b) Aspekti terminologjik

Sipas Mu'xhem lugatul-fukaha', termin ***ez-zina*** e kemi me këtë kuptim: *marrëdhënie intime jashtëkurore dhe të ngjashme me to.*⁴⁸

Sipas Es-Sabunit, termi ***ez-zina*** legjislativisht do të thotë: *kryerja e aktit seksual me femër të pakurorëzuar ose që nuk i përngjan kurorëzimit dhe qubet imoralitet.*⁴⁹

Kurtubiu thotë: "Zinaja në aspektin gjuhësor ishte e njohur edhe para Sheriatit (islam), siç ishin të njohur termat (vjedhje dhe mbytje); ky term i përket aktit seksual të një mashkulli me një femër pa kurorë ose një akti që nuk është i ngjashëm me kurorën".⁵⁰

⁴⁴ Teufik Muftić, *Arabsko-Bosanski Rječnik*, Sarajevo, 1997, fq. 605.

⁴⁵ Hans-Wehr, *Mu'xhemu el-Lugati l'Arabijeti el-Muasireti, Arabi-Ingilizi*, botim i tretë, Bejrut, 1974, fq. 383.

⁴⁶ Grup autorësh, *El-Munxhid Fil-lugati Vel-e'lam*, Bejrut, 1973, fq. 398.

⁴⁷ Esh-Shejh Muhamed Alij Es-Sabuni, *Revahul-Bejani Tefsirul-Ajatil-Ahkami Minel-Kur'ani*, II, botim i dytë, Darus-selam, 1997, fq. 10.

⁴⁸ prof. Dr. Muhamed Revvas Kalaxhi, Dr. Hamid Sadik Kanibi, *Mu'xhem Lugatul-Fukahai, Arabi-Ingilizi*, Bejrut, 1985, fq. 234.

⁴⁹ Esh-Shejh Muhamed Alij Es-Sabuni, *Revahul-Bejani Tefsirul-Ajatil-Ahkami Minel-Kur'ani*, II, botim i dytë, Darus-selam, 1997, fq. 10.

⁵⁰ *Po aty*, II., fq. 11.

Sipas, prof. Dr. Ekrem Murtezait, **zina-ja** është marrëdhënie seksuale ilegjitime midis mashkullit dhe femrës muslimane të moshës madhore.⁵¹ (Autori nuk bën ndarjen etimologjike dhe terminologjike - A. A.)

c) Përkufizimi

Me interes për trajtimin tonë është të ndalemi te tri çështje që më poshtë i shpjegon Ebu Bekr El-Xhezairi:

- *Ta'riful-Hadd* – definicioni i përkufizimit të dënimit është pengim nga një veprim i caktuar të cilin e ka ndaluar All-llahu xh.sh. përmes rrahjes ose mbytjes, ndërsa *hudude* të All-llahut janë ndalesat e Tij për të cilat Ai ka urdhëruar largim nga to dhe mosafrim ndaj tyre.⁵²

- *Ta'rifuz-zina* – definicioni i kurvërisë është marrëdhënie intime e ndaluar, pa marrë parasysh se ajo bëhet në vaginë ose në anus.

- *Hukmuuz-zina* – dispozita e kurvërisë, pos kufrit, shirkut dhe mbytjes, është prej mëkateve më të mëdha në përgjithësi.⁵³

⁵¹ Prof. Dr. Ekrem Murtezai, *Fjalor i feve*, Prishtinë, 2000, fq. 616.

⁵² Ebu Bek'r Xhabir El-Xhezairi, *Minhaxhul-Muslim*, El-Medinetul-Munevvere, 1977, fq. 524.

⁵³ *Po aty*, fq. 526.

2) Komente (tefsir) dhe mendime

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ
وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيَشْهَدُ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا
يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

“(Dispozitë obliguese është që) Laviren dhe lavirin t’i rrahni, secilin prej tyre me nga njëqind të rëna, dhe në zbatimin e dispozitave të Allahut mos u tregoni zemërbutë ndaj atyre dyve, nëse jeni që besoni Allahut dhe botës tjetër. E gjatë zbatimit të ndëshkimit ndaj tyre, le të jenë të pranishëm një numër besimtarësh. Laviri nuk do të duhej të martohet me tjetër-kë, pos me ndonjë lavire ose idhujtare, e lavirja me të nuk do të duhej të martohet kush, pos ndonjë lavir ose idhujtarë. Ajo (kurvëria ose martesë me të) është e ndaluar për besimtarët”.
(En-Nur, 2-3).

Sa i përket shkakut të shpalljes së ajetit: **الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ** (En-Nur, 3), Shejh Es-Sabuni, i jep tre shkaqe. Ja njëri prej tyre: Kur Anaka i ofroi akt seksual, gjegjësisht zina, Murthidit, e ai e pyeti Resulullahun a ta martojë Anakan, Muhammedi a.s. heshti dhe nuk iu përgjigj, ndërkaq All-llahu xh.sh. e shpalli këtë ajet:⁵⁴

⁵⁴ Esh-Shejh Muhamed Alij Es-Sabuni, *Revahul-Bejani Tefsirul-Ajatil-Abkani Minel-Kur’ani*, II, botimi i dytë, Darus-selam, 1997, fq. 14.

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ
وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيَشْهَدُ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ
(En-Nur, 2).

Këtu All-llahu xh.sh. fillon me femrën, e pastaj pason mashkulli. Për këtë autori e bën këtë koment: fillohet me femrën meqë prostitucioni i femrës është më i ndyrë, sepse ajo njollosë shtratin e bashkëshortit, e prish origjinën, ia qet faqën e zezë familjes së burrit dhe vetë femra turpërohet me shtatzëni. Gjithashtu shpjegon se përse në ajetin në fjalë thuhet *fexhlidu*, e jo *fedribu*, ngase qëllimi është që me të rrahurit ta ndjejë dhembjen lëkura e mëkatarit, zinaxhiut.⁵⁵

Është interesant komenti që e bën për këtë arsye ajeti: الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيَشْهَدُ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ (En-Nur, 2), fillon me femrën, e ajeti: الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرَكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرْمٌ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ (En-Nur, 3), me mashkullin, dhe thotë se në rastin e parë kemi të bëjmë me dënimin për zinanë (kurvërinë), që do të thotë se në këtë rast femra është ajo që duhet të japë pëlqimin dhe të pajtohet, ndërkaq në rastin e dytë, kemi të bëjmë me dispozitën për kurorën e lavirëve, ndërsa për kurorë mashkulli e bën hapin e parë.⁵⁶

⁵⁵ *Po aty*, II., fq. 16.

⁵⁶ *Po aty*, II., fq. 17.

Në kuadër të ajeteve: **الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْشَهْدَ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرْمٌ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ** (En-Nur, 2, 3), komenti i h. Sherif Ahmetit për zinanë është, si vijon:

Zinaja-prostitucioni është prej veseve më të shëmtuara që e rrënon në themel qytetërimin e një bashkësie njerëzore, andaj feja ka paraparë masa të rrepta ndëshkuese kundër bartësve të kësaj *dukurie negative* të njeriut, gjithnjë me qëllim të formimit të individëve me moral të lartë e të pastër, të cilët do ta përbëjnë një bashkësi të lumtur dhe me virtyte shumë të larta.⁵⁷

Porosia për të mos u martuar me gruan ose burrin e pamoralshëm ndihmon në pastrimin e bashkësisë prej individëve të tillë.⁵⁸

Në lidhje me ajetin: **الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْشَهْدَ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ** (En-Nurë 2), Muhamed Nesib Err-Rifai, e bën këtë koment: në këtë ajet qëndron dispozita legislative për dënimin (hadd) e lavirit. Ulemaja (dijetarët islamë) këtë e kanë përpunuar hollësisht, por mes tyre ka edhe mospajtime. Nëse laviri është i pamartuar, dënimi për të është njëqind të rëna, siç qëndron në ajet, dhe përjashtim nga vendi i tij për një vit. Kështu mendon pjesa dërmuese e ulemave, përveç Ebu

⁵⁷ H. Sherif Ahmeti, *Kur'an-i përkthim me komentim*, Prishtinë, 1988, fq. 484.

⁵⁸ *Po aty*, fq. 485.

Hanifes sipas të cilit përjashtimi i lihet në disponim sunduesit (imamit).⁵⁹

Lidhur me ajetin: **الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرْمٌ** **ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ** (En-Nurë, 3), Ibn Abasi thotë: Kjo nuk ka të bëjë me kurorën, por me aktin seksual, d.t.th., me laviren bën kurvëri vetëm laviri ose politeisti.⁶⁰

Edhe Prof. Dr. Ekrem Murtezai, në kuadër të termit *zinaja* (laviriteti) e shpreh mendimin e tij për këtë çështje, për dëshmitarët dhe për dënimin e këtij akti në praktikë dhe jetën e përditshme. Megjithatë është interesante të përmendet se kur është fjala për dënimin (për zinanë), ai bën një megjullim kur thotë: “Në praktikë dhe në jetën e përditshme kjo më shumë vlen për femrat, të cilat gati gjithmonë janë “fajtores”, sesa për meshkujt”.⁶¹ Kjo d.m.th. se ai nuk bën ndonjë dallim dhe nuk përmend se për kë është fjala kur përmend praktikën dhe jetën e përditshme, a është fjala për arabët, për shqiptarët, apo për sheriatin islam!? Kështu, sipas mendimit tonë, këtu qëndron turbullira dhe megjullimi.

Omer Ongul, në bazë të ajeteve dhe haditheve, shkruan dhe flet edhe për kurvërinë e pjesëve të trupit, që do të thotë se zina mund të bëjë edhe syri, veshi, gjuha, dora, këmba dhe zemra.

Për kurvërinë e syrit e sjell hadithin e Muhammedit a.s., në të cilin ai thotë: **“Kurvëria e syrit është shikimi (epshor)”** (Buhariu)⁶².

⁵⁹ Muhamed Nesib Err-Rrifai *Tejsirul-alijjil-kadir Li-ibtisar Tefsir Ib'n Kethir*, III., Rijad, 1988, fq. 255.

⁶⁰ *Po aty.*, III., fq. 257.

⁶¹ Prof. Dr. Ekrem Murtezai, *Fjalor i feve*, Prishtinë, 2000, fq. 616.

⁶² Ömer Öngül, *İslâm İlmihali*, İstanbul, 2000, fq., 646.

Për kurvërinë e veshit vijon ajeti: **إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ** “... të dëgjuarit, të pamët dhe zemra, për të gjitha këto ka përgjegjësi” (El-Isra’, 36).

Për kurvërinë e gjuhës, vijon hadithi: **“Kurvëria e gjuhës është të folurit e palejueshëm”** (Tirmidhiu)⁶³.

Për kurvërinë e dorës, Hazreti Aishja r.a. thotë: **“Resulullahu me gratë ka folur, por nuk ka folur për dore me ta. As një grua të cilën nuk e ka patur nikah nuk e ka prekur me dorë”** (Buhariu)⁶⁴.

Kurvëria e këmbës. Për të vlen ajeti: **يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ** “Në atë ditë kur dëshmojnë kundër tyre gjuhët e tyre, duart dhe këmbët e tyre për atë që ata kanë punuar” (En-Nurë, 24), dhe kurvëria e zemrës, ajeti: **يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ** “Ai di për shikimin me cep të syve, e edhe për atë që e fshehin në zemra” (El-Gafir, 19).⁶⁵

Të gjitha organet janë nën udhëheqjen e zemrës. Një zemër që është përplotë mendime të këqija, të gjitha pjesët e tjera i aktivizon në të.

⁶³ Po aty, fq. 649.

⁶⁴ Po aty, fq. 650.

⁶⁵ Po aty, fq. 651

3) Dispozitat legislative për dënimin e aktit të kurvërisë (zinasë) dhe masat preventive ndaj saj

1) Dispozitat legislative për dënimin e aktit të zinasë.

a) *Dispozita e parë*: dënimi për aktin e zinasë në fillim të Islamit?

Dënimi për zinanë në periudhën fillestare të Islamit ka qenë i lehtë, sepse njerëzit ende ishin nën përshtypjet e injorancës dhe kjo flet për gradualitetin e vendimit, për të qenë ai më i suksesshëm në shërim, më dispozitiv në praktikim dhe më i lehtë për t'u pranuar ky ligj i Allahut xh.sh. Andaj dënimi për femrat ishte burgosja në shtëpitë e tyre, ndërsa për meshkujtë qortim me fjalë, pra në fillim të islamit dënimi ishte në formë të *ta'zir*it (qortimit), e jo në atë të *haddit* (njëqind shkopinje ose gjuajtje me gurë deri në vdekje).⁶⁶

b) *Dispozita e dytë*: dënimi për të pamartuarin dhe për të martuarin.

Islami bën dallimin në përkufizimin e dënimit i cili për të pamartuarin është më i lehtë, me rrahje prej njëqind shkopinjeve, ndërkaq për të martuarin më i rëndë, me gjuajtje me gurë deri në vdekje.⁶⁷

- **Xheldi** - të rrahurit me shkop, është e vërtetuar me argument të prerë Kur'anor: **الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي**. Edhe pse ajeti ka të bëjë me përkufizimin e dënimit të lavirit të pamartuar dhe ka kuptim të përgjithshëm për një lavir të caktuar, atë e shpjegon dhe e komenton Sunneti:

⁶⁶ Esh-Shejh Muhamed Alij Es-Sabuni, *Revahul-Bejani Tefsirul-Ajatil-Ahkami Minel-Kur'ani*, II, botim i dytë, Darus-selam, 1997, fq. 20.

⁶⁷ *Po aty*, II., fq. 21.

لِثَبِيْنٍ لِلنَّاسِ (En-Nahl, 44) dhe kështu e plotëson përgjithshmërinë e Kur'anit.

- **Rrexhmi** – të mbyturit me gurë deri në vdekje, vërtetohet me Sunnetin autentik të Pejgamberit a.s.: me veprën e tij, fjalën (dhe heshtjen); gjithashtu me koncenzusin e sahabëve dhe tabiinëve dhe kjo dispozitë është bërë e pranueshme deri në kohën tonë, përpos prej havarixhëve të cilët nuk e pranojnë dhe thonë se rrexhmi është jodispozitiv.⁶⁸

Këtu duhet thënë edhe një gjë: ata që kanë rënë nën ndikimin e kulturës perëndimore, nuk janë në gjendje ta kuptojnë urtësinë e legjislativës islame dhe përkufizimet e lartpërmendura i shohin të ashpra dhe zi e më zi. Ato, sipas tyre, nuk i përkasin kohës sonë, gjithnjë duke folur në emër të lirisë personale, të barazisë bashkëshortore, respektivisht të lirisë së femrës dhe në emër të demokracisë.⁶⁹

2) Masat parandaluese për aktin e kurvërisë.

وَلَا تَقْرَبُوا الزَّوْنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

“Dhe mos iu afroni amoralitetit (zinës), sepse vërtet ai është vepër e shëmtuar dhe është një rrugë shumë e keqe”. (El-Isra, 32).

Masat parandaluese për çështjen në fjalë, sipas Karadavit, janë: mosqëndrimi me femër të huaj në vetmi, mosshikimi i gjinisë tjetër me sy epshi, mosshikimi i pjesëve të turpshme të trupit, etj.

Nga kjo kuptohet se Islami ndalon çdo gjë që nxit epshe duke ndërmarrë kështu masa parandaluese. Sa i përket qëndrimit me femër të huaj në vetmi, për këtë do

⁶⁸ Po aty., II. fq. 21-22

⁶⁹ Po aty., II. Fq., 52.

të sjellim hadithin e Pejgamberit a.s. i cili thotë: **“Që të mos qëndrojë mashkulli në vetmi me ndonjë grua që nuk është e ndaluar për të në qoftë se e beson Zotin dhe Ditën e Gjykimit, ngase i treti i tyre është djalli”**. (Transmetim i Ahmedit nga Amir ibn Rebia)⁷⁰. Për çështjen e shikimit të gjinisë tjetër me sy epshi, Pejgamberi a.s. i ka thënë Ali Ibn Ebi Talibit: **“O Ali! Mos e lejo të pasojë shikimi i dytë të parin! Shikimi i parë lejohet, por jo edhe i dyti!”** (Transmetim i Ahmedit, Ebu Davudit dhe Tirmidhiut)⁷¹. Gjithashtu Muhammedi a.s. e ka ndaluar edhe shikimin e pjesëve të turpshme të trupit, duke thënë: **“Le të mos shikojë mashkulli pjesët e turpshme të mashkullit tjetër, e as gruaja të gruas tjetër!...”** (Transmetim i Muslimit, Ahmedit, Ebu Davudit dhe Tirmidhiut)⁷²

Kur është fjala për dëmin e kurvërisë dhe masat parandaluese, Hasan Çengiqi shkruan: “Hulumtimet në SHBA dhe Evropë kanë treguar se AIDS-i më së shpeshti përhapet nëpërmjet kontaktit seksual, veçmas homoseksual, pastaj nëpërmjet bartjes së sasive të vogla të gjakut, me anë të mjeteve të infektuara (narkomanët), nëpërmjet të terapisë së gjakut (hemofilët) dhe të ngjashme, ndërsa mbrojtje e sigurt nga AIDS-i është shmangia nga kontaktet e paligjshme dhe besnikëria ndaj një partneri”⁷³.

⁷⁰ Dr.Jusuf El-Kardavi, *El-Halalu vel haramu fil islam*, pa vend botimi, 1969, fq. 145

⁷¹ *Po aty*, fq. 149

⁷² *Po aty*, fq. 150

⁷³ Hasan Çengiq, *Temat Islame*, Logos-A, Shkup, 1994, fq. 103.

4) Gjendja e lavirit (zaniut) në këtë botë dhe në botën tjetër sipas Kur'anit dhe Sunnetit

Në kuadër të ajeteve: وَلَا تَقْرَبُوا الزَّيْنَىٰ إِنَّهُ كَانَ
فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا “Dhe mos iu afroni imoralitetit
(zinisë), sepse vërtet ai është veprë e shëmtuar dhe është një
rrugë shumë e keqe” (El-Isra, 32); وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ
اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا
بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا يُضَاعَفْ لَهُ
الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا “Edhe ata që pas
Allahut, nuk lusin ndonjë zot tjetër dhe nuk mbysin njeriun
që e ka ndaluar Allahu, por vetëm kur e meriton në bazë të
drejtësisë, dhe që nuk bëjnë kurvëri, ndërsa kush i punon
këto, ai e gjen ndëshkimin. Atij i dyfishohet dënimi ditën e
kijametit dhe aty mbetet i përburzur përgjithmonë” (El-Fur-
kan, 68-69); الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا
مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ
تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْشَهِدَ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ
الْمُؤْمِنِينَ

“(Dispozitë obliguese është që) Laviren dhe lavirin t'i rrahni, secilin prej tyre me nga njëqind të rëna, dhe në zbatimin e dispozitave të Allahut mos u tregoni zemërbutë ndaj atyre dyve, nëse jeni që besoni Allahut dhe botës tjetër. E gjatë zbatimit të ndëshkimit ndaj tyre, le të jenë të pranishëm një numër besimtarësh” (En-Nur, 2), Shemsuddin Edh-Dhehebi, shpjegon dhe thotë se, ulemaja (dijetarët) islamë janë të mendimit se kjo ka të bëjë me dënimin që duhet ta marrë në këtë botë, ngase nëse nuk e merr dënimin e merituar dhe vdes pa u penduar, ai në xhehennem dënohet

me frushkull të zjarrit. Ai në vazhdim për gjendjen e lavirit gjatë kryerjes të aktit dhe gjendjen e tij në botën tjetër, i sjell disa hadithe, nga të cilët ne disa po i japim këtu: Muhammedi a.s. thotë: **“Kurvari gjatë kryerjes së prostitucionit nuk është besimtar...”** (Transmeton, Buhariu dhe Muslimi nga Ebu Hurejre)⁷⁴. Gjithashtu Muhammedi a.s. thotë: **“Kur adhuresi bën kurvëri, besimi largohet prej tij dhe qëndron mbi kokën e tij si hije dhe vetëm pasi ta ndërprejë (aktin) besimi i kthehet”**. (Transmetojnë Ebu Davudi, Tirmidhiu dhe Bejhekiu nga Ebu Hurejre)⁷⁵. Hadithi tjetër: **“Kush bën kurvëri ose pi alkool, All-llahu e nxjerr imanin prej tij ashtu siç e nxjerr njeriu këmishën nga koka e tij”** (Transmeton Hakimi nga Ebu Hurejre)⁷⁶.

Dhe, në fund, hadithi që i përket botës së përtejme: **“Tre kategori njerëz janë që All-llahu nuk u flet Ditën e Kijametit, nuk i shikon, nuk i arsyeton dhe që do të kenë dënim të dhembshëm. Ata janë: i moshuari prostitut, prijësi gënjeshtar dhe i varfëri kryelartë”** (Transmeton Muslimi dhe Nesaiu nga Ebu Hurejre).⁷⁷

⁷⁴ Shemsuddin Edh-Dhehebi, *Kitabul-Kebair*, botim i pestë, el-Kahire, 1967, fq., 50.

⁷⁵ *Po aty*, fq. 50.

⁷⁶ *Po aty*, fq. 50.

⁷⁷ *Po aty*, fq. 50.

5) Urtësia e Sheriatit në ndalimin e kurvërisë (hikmetu tahrimi'z-zina)

Logjika e ndalesës së kurvërisë qëndron, mes tjerash, në ruajtjen e pastërtisë së shoqërisë islame (umetit), të fytyrës, nderit, namit të origjinës, si dhe në pastërtinë shpirtërore (dhe fizike).⁷⁸

Sipas Esh-Shejh Sabunit, prostitucioni i femrës është më i ndyrë, sepse ajo e njollosë shtratin e bashkëshortit, e prishë origjinën, ia nxjerrë faqën e zezë familjes të burrit dhe vetë turpërohet me shtatzëni.⁷⁹

Mjaft interesant është rasti kur një i ri i vie Resulullahut dhe kërkon prej tij t'ia lejojë zinanë (laviritetin), me ç'rast Muhammedi a.s. e pyetë: **“A do të dëshiroje ose a do të pajtohëshe që dikush t'i afrohej nënës sate me një kërkesë të tillë? – “Jo, vallahi” – tha i riu “E po, ashtu edhe të tjerët nuk dëshirojnë një gjë të tillë për nënat e tyre”**. Kështu vazhdoi Resulullahu duke e pyetur për motër, vajzë, teze, etj., dhe pasi ai u përgjigj në të njëjtën mënyrë, Muhammedi a.s. iu lut All-llahut xh.sh. që këtë të ri ta falë.⁸⁰

⁷⁸ Ebu Bekër Xhabir El-Xhezairi, *Minhaxhul-Muslim*, pa vend botimi, 1977, fq. 527.

⁷⁹ Esh-Shejh Muhamed Alij Es-Sabuni, *Revabul-Bejani Tefsirul-Ajatil-Ahkami Minel-Kur'ani*, II, Darius-selam, 1997, fq. 16.

⁸⁰ Bilal Hasanović, *Izbor hutbi i vazova*, Sarajevo, 1979, fq. 494; Krahaso, *Këshilla të bukura*, Shkup, 2003, fq. 95-96.

Gjithë kjo flet për atë se secili i moralshëm dëshiron që të afërmit e tij të mos merren me një vepër kaq të ligë dhe dëshiron që të jenë të pastër dhe të ndershëm.

Prostitucioni në botën e sotme bashkohore ka marrë një hov të pa paraparë ndonjëherë. Kjo si rezultat i mospërfilljes së ligjit hyjnor. Sëmundjet e pashërueshme dhe në shtrirje të përditshme nuk janë diç tjetër veçse rezultat i mospërfilljes së porosive të të madhit Zot dhe këshillave të peygamberit tonë Muhamedit a.s.

PJESA E KATËRT

IV. Mbi verën dhe narkotikët (drogën)

1) Mbi verën

A) Kuptimi etimologjik dhe terminologjik i fjalës hamrun (verë)

a) Kuptimi etimologjik

Termi **verë** do të thotë: *pije alkoolike që zakonisht nxirret nga tharbëtimi i mushtit (lëngut) të rrushit; një sasi e kësaj pije sa nxë një gotë.*⁸¹

Në *El-Kamusul-Fikhi Lugaten ve Istilahan*, për termin **el-hamru** lexojmë: *lëng i rrushit që deb. Është emëruar kështu për arsye se ajo e mbulon dhe mundon mendjen.*⁸²

Sipas *El-Munxhid Fil-Lugati Vel-A'lami*, termi **el-hamru** e ka kuptimin: *kur lëngu i rrushit fermentohet (tharmëtohet). Çdo i dehur ka mendje të turbulluar.*⁸³

Termi **hamrun**, *Shm. hamurun*, e ka kuptimin: *verë; pije dehëse (alkoolike).*⁸⁴

Es-Sabuni e shënon shpjegimin e Ez-Zuxhaxhit, se termi **el-hamru** e ka kuptimin: *e mbulon mendjen, andaj*

⁸¹ Grup autorësh, *Fjalori i gjuhës së sotme shqipe*, Tiranë, 1980, fq. 2134.

⁸² Sa'di Ebu Xhejb, *El-Kamusul-Fikhi Lugaten ev Istilahan*, botim i dytë, Dimeshk, 1988, fq. 123.

⁸³ Grup autorësh, *Elmunxhid Fil-Lugati Vel-E'lami*, Bejrut, 1973, fq. 195.

⁸⁴ Teufik Muftić, *Arapsko-Bosanski Rječnik*, Sarajevo, 1997, fq. 406.

thubet: iks personi hyri në mbulesën e njerëzve, d.t.th. në turmë nga e cila mbulohet (dhe nuk duket. A. A.).⁸⁵

b) Kuptimi terminologjik

Sa'd Ebu Xhejbi, për fjalën **el-hamru**, e shënon hadithin e Resulullahut: *Çdo pije debëse është verë dhe, çdo verë është e ndaluar.*⁸⁶

Sipas Ebu Bekr El-Xhezairit, termi **el-hamru** do të thotë: *debje nga çdo pije pa marrë parasysh llojin e saj.*⁸⁷

Po shënojmë këtu edhe mendimin e xhumhurit i cili i ka pesë mbështetje, ndërsa ne po e shtrojmë të katërtën, hadithin e Ibn Omerit: **“Atë ditë kur u shpall ndalesa e verës, e cila përbëhet prej pesë materjeve: prej rrushit, hurmës, grurit, elbit dhe misrit. E, verë është ajo që e përshkon (që depërton në mendje) mendjen”.**⁸⁸

B) Shkaku i zbritjes (sebeun-nuzuli)

Dr. Jusuf Ramiqi, shkruan: Ky ajet: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رَجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ**

⁸⁵ Es-Shejh Muhamed Alij Es-Sabuni, *Revahul-Bejani Tefsirul-Ajatil-Abkami Minel-Kur'ani*, I, botim i dytë, Darus-Selam, 1997, fq. 249.

⁸⁶ Sa'di Ebu Xhejb, *El-Kamusul-Fikhi Lugaten ve Istilaban*, botim i dytë, Dimeshk, 1988, fq. 123.

⁸⁷ Ebu Bek'r Xhabir El-Xhezairi, *Minbaxhul-Muslim*, El-Medinetul-Munevvere, 1977, fq. 524.

⁸⁸ Esh-Shejh Muhamed Alij Es-Sabuni, *Revahul-Bejani Tefsirul-Ajatil-Abkami Minel-Kur'ani*, I, botim i dytë, Darus-Selam, 1977, fq. 260. Hadithin e transmeton Ebu Davudi në, Sunenin, e tij, nr. 3669; Nisaiu, 8/295; shih el-Fahru-Razi, 6/43.

(El-Maide, 90), është shpallur pas betejës së Uhudit, në vitin e tretë pas Hixhretit. Ebu Hurejre transmeton se disa as'habë të cilët në Medine hanin dhe pinin me paratë e fituara në bixhoz, e pyetën për këtë Pejgamberin a.s. Si përgjigje për këtë pyetje u shpall ajeti: ... **يَسْأَلُونَكَ** *“Të pyesin për verën dhe bixhozin. Thuaj...”* Pas shpalljes së këtij ajeti, disa thonin se vera nuk është e ndaluar, por është mëkat i madh, andaj vazhduan të konsumonin alkool derisa një as'hab në namaz nën ndikim të alkoolit bëri gabim gjatë leximit të Kur'anit. Atëherë u shpall ajeti i dytë: ... **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ** *“O besimtarë mos u falni kur jeni të dehur, derisa nuk e dini se çka thoni...”* Pas shpalljes së këtij ajeti, u shpall edhe ajeti i tretë me të cilin definitivisht ndalohet konsumimi i alkoolit.⁸⁹

C) Koment (tefsir)

Nga Sabuni mësojmë se për ndalimin e verës shpallja ishte në katër faza. Ajeti i parë zbriti në Mekë: **وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا** (En-Nahl, 67); ajeti i dytë u shpall në Medinë: **يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا** (El-Bekare, 219); ndërsa pastaj vijuan edhe ajeti i tretë: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى**

⁸⁹ Dr. Jusuf Ramiç, *Shkaqet e Shpalljes së Kur'ani Kerimit*, Shkup, 1990, fq. 101.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رَجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ (En-Nisa', 43), dhe ajetet: (El-Maide, 90, 91).

Ajetet që i shqyrtojmë: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رَجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ

“O ju që besuat, s’ka dyshim se vera, bixhozi, idhujt dhe hedhja e shigjetës (për fall) janë vepra të ndyta nga shejtani. Pra, largohuni prej tyre që të jeni të shpëtuar. Shejtani nuk dëshiron tjetër, përveç se nëpërmjet verës dhe bixhozit të hedhë armiqësi mes jush, t’ju pengojë nga të përmendurit Zotin dhe t’ju largojë nga namazi. Pra, apo i jepni fund (alkoolit e bixhozit)?” (El-Maide, 90, 91),⁹⁰ Sabuni, i komenton kështu: All-llahu xh.sh. informon se vera, bixhozi, flijimi për idhujt dhe hedhja e fallit, gjitha këto janë të ndyta dhe një veprim i tillë nuk i bën nderë besimtarit, sepse veprimi i tillë rrjedhë nga zbukurimi i djallit për njeriun, andaj duhet ruajtur dhe larguar nga ai, sepse qëllimi i shejtanit është që, përmes këtyre të këqijave, të futë armiqësi mes besimtarëve, t’i pengojë nga të përkujtuarit të All-llahut

⁹⁰ Esh-Shejh Muhamed Alij Es-Sabuni, *Revahul-Bejani Tefsirul-ajatil-abkami Minel-Kur’ani*, I, botim i dytë, Darus-Selam, 1977, fq. 254.

xh.sh. dhe nga falja e namazit, andaj o besimtarë jepni fund një veprimi të tillë.⁹¹

Për ajetet: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ
وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رَجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ
الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ
ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ (El-Maide, 90,
91), komenti i h. Sherif Ahmetit, është si vijon: Pijet al-
koolike, loja në komarë, adhurimi i statujave, falli për
njohje të fatit, të gjitha janë të fëlliqta, janë nxitje e shej-
tanit (djallit), prandaj janë rreptësisht të ndaluara. Ky
është ajeti me të cilin ndalohen definitivisht alkooli dhe
bixhozi.⁹²

Pasi që u ndalua pija e verës dhe muslimanët e brak-
tisën atë, u shtrua pyetja: çka ishte puna e atyre që e pinë
më parë dhe vdiqën, a kanë përgjegjësi. Ajeti sqaron se
ata nuk kanë kurrfarë përgjegjësie derisa nuk ishte e nda-
luar definitivisht.⁹³

Sa i përket Kutbit, ai në kuadër të komentit të ajete-
ve (që do të shtrohen në vazhdim – A. A), ndër të tjera,
shkruan:

Faza e parë ka qenë vetëm paralajmërim për ndali-
min e shprehur në fjalët e All-llahut të Lartmadhëruar në
Suren En-Nahl e cila u shpall në Mekë:

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا
وَرِزْقًا حَسَنًا

“Edhe nga frutat e hurmës dhe të rrushit nxirrni prej tyre
pije (lëngje) dhe ushqim të mirë...”. (En-Nahl, 67). Ky ka

⁹¹ Po aty, I, fq. 527-528.

⁹² H. Sherif Ahmeti, *Kur’ani, përkthim me komentim*, Prishtinë, 1988, fq. 178.

⁹³ Po aty, fq. 178-179.

qenë paralajmërimi i parë për muslimanët mbi pijen, e kundruall saj, mbi ushqimin e mirë. Me domethënien e këtij ajeti sikur është synuar të thuhet se pija është një, e ushqimi i mirë diç tjetër.

Faza e *dytë* ka qenë vënia në lëvizje e vetëdijes fetare në shpirtrat e muslimanëve përmes sanksionimit (ratifikimit) logjik, për çka në suren El-Bekare është shpallur:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ
وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا

“Të pyesin ty për verën dhe bixhozin. Thuaj: Që të dyja janë mëkat i madh, e ka edhe dobi në to (të pakta) për njerëz, por dëmi i tyre është më i madh se dobia e tyre...”. (El-Bekare, 219). Me këtë paralajmërohet se më mirë është shmangia nga dy mëkatet në fjalë, sepse mëkati është më i madh se dobia. Megjithatë lejimi i konsumimit të alkoolit ose ndalimi i tij i lihet krahasimit se a është më i madh dëmi apo dobia.⁹⁴

Faza e *tretë* ka të bëjë me atë se ka mospërputhshmëri mes namazit dhe alkoolit, për çka shpallet ajeti:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنتُمْ سُكَارَى
حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ

“O ju që besuat, mos iu afroni namazit duke qenë të dehur, derisa të dini se ç’flitni...” (En-Nisa’, 43). Pesë namazet ditore mes vete janë tepër afër njëri-tjetrit dhe nuk ka hapësirë të mjaftueshme kohore mes tyre që njeriu të dehet e pastaj përsëri të kthjellohet. Me këtë prishet tradita e të dehurit që ishte në periudhën e injorancës, në kohën e mëngjesit dhe në mbrëmje, pas ikindisë ose pas akshamit.⁹⁵

⁹⁴ Sejjid Kut’b, *U okrilju Kur’ana*, 7, Sarajevo, 1997, fq. 32.

⁹⁵ *Po aty*, 7, fq. 33.

Sa i përket fazës së *katërt* dhe përfundimtare, tani nje-rëzit ishin plotësisht të përgaditur për dëgjueshmëri. Kështu transmetohet nga Omer ibn Hattabi r.a. se ai ka thënë: “O Zot, na shpjego çfarë është bari i verës?”. Andaj u shpall ajeti: **يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا** (El-Bekare, 219). Omeri r.a. është ftuar dhe kur e ka dëgjuar këtë ajet, ai ka thënë: “O Zot, na shpjego neve për barin e verës!” Me atë rast është shpallur ajeti: ... **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنتُمْ سُكَارَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ** (En-Nisa’, 43). Pastaj prapë Omeri r.a. është ftuar dhe kur e ka dëgjuar këtë ajet, ka thënë: “Na shpjego neve për shërimin e verës!” Pastaj shpallet ajeti: **إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنتُمْ مَنتهُونَ** (El-Maide, 91). Omeri përsëri është ftuar dhe kur e ka dëgjuar këtë ajet, me brohoritje ka thënë: “Hoqëm dorë, hoqëm!” (Citojnë autorët e Suneneve).⁹⁶

Kur janë shpallur ajetet për ndalim, në vitin e tretë pas luftës në Uhud, vetëm në një nga klubet e Medinës është thënë: “O popull, alkooli është i ndaluar!” Me këtë rast kush ka pasur gotën në dorë, e ka thyer, e kush ka pasur një fyt alkool në gojë, e ka pështyrë.⁹⁷

Kjo pra ishte një pjesë e komentit të Kutbit mbi ajetet e lartshënuar.

Edhe Karadavi flet gjerë e gjatë për alkoolin, por ne do të shprehim këtu një mendim të një hulumtuesi që shënon autori dhe atë që vetë Karadavi e thotë në lidhje

⁹⁶ Sejjid Kut’b, *U okrilju Kur’ana*, 7, Sarajevo, 1997, fq. 33.

⁹⁷ *Po aty*, 7, fq. 33.

me konsumimin e alkoolit në periudhën paraislame nga vetë arabët.

Autori shënon se një hulumtues thotë: “Fatkeqësia më e madhe për njeriun është ajo e alkoolit. Në qoftë se bëhet një statistikë e përgjithshme vjetore për numrin e të sëmurëve në botë nga sëmundjet psikike e fizike, për numrin e vetëvrasjeve ose vrasjeve, për numrin e atyre që vuajnë nga sëmundjet nervore e digjестive, për numrin e bankrotëve dhe shitësve të shtëpive personale për shkak të konsumimit të pijeve alkoolike, do të fitohet një numër tejet i madh. Këshillat kundër këtyre pijeve, në krahasim me këto statistika, janë shumë të kufizuara”.⁹⁸

Karadavi në vazhdim shkruan: “Arabët e periudhës paraislame e kanë konsumuar alkoolin me të madhe dhe atë e kanë emërtuar me më se njëqind emra, në poezitë e tyre i kanë përshkruar gotat e tij, ndejt, llojet e tij etj. Mirëpo, Islami (Kur’ani) në fillim e ndaloi gradualisht, e më vonë u shpall edhe ndalimi kategorik në suren El-Maide: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رَجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ

“O ju që besuat, s’ka dyshim se vera, bixhozi, idhujt dhe hedhja e shigjetës (për fall) janë vepra të ndyta nga shejtani. Pra, largohuni prej tyre që të jeni të shpëtuar. Shejtani nuk dëshiron tjetër, përveç se nëpërmjet verës dhe bixhozit të hedhë armiqësi mes jush, t’ju pengojë nga të

⁹⁸ Dr. Jusuf El-Kardavi, *Hallalli dhe harami në Islam*, Logos-A, Shkup, 1998, fq. 60.

përmendurit Zotin dhe t'ju largojë nga namazi. Pra a po i jepni fund (alkoolit e bixhozit)?" (El-Maide, 90-91).⁹⁹

Për alkoolin shkruan edhe Edh-Dhehebi, i cili bën fjalë për dëmin e tij në këtë botë, për dënimin për botën e përtejme dhe kështu sjellë një sërë hadithesh për çështjen në fjalë.¹⁰⁰

2) Mbi narkotikët (droga)

a) Emërtimi i drogës

Pas Somezasë (Soumaise), Menazhi (Menage), fjalën *drogë* e nxjerr nga *drogua*, e cila është nxjerrë nga persishtja *droa*, që e ka kuptimin *erë*, sepse drogat aromatike kanë erë shumë të fortë.¹⁰¹

Gishari (Guichar) e nxjerr atë nga fjala hebraike *rakab*, që d.t.th. "të përgatitish parfum".¹⁰²

Trevo (Trevaux) shton se fjala *drogë* do të thotë edhe "sende gati të pavlera me të cilat dëshirohet të tregtohet".¹⁰³

Kjo e fundit përmendet në veprën e cituar, në fjalorin e botuar në vitin 1752.

⁹⁹ *Po aty*, fq. 60.

¹⁰⁰ Shemsuddin Edh-Dhehebi, *Kitabul-Kebair'*, botim i pestë, Kajro, 1967, fq. 78-84; Shih Ömer Öngül, *Islam Ilmihali*, Istanbul, 2000, fq. 639-642.

¹⁰¹ IV Pelisije, *GI Tilje, Droga*, Beograd, 1999, fq. 14.

¹⁰² *Po aty*, fq. 14.

¹⁰³ *Po aty*, fq. 14.

b) Të dhëna statistikore

Këto të dhëna kanë të bëjnë me profil profesional të narkomanëve në Francë.

Pa përgjigje 4,7

Nëpunës 10,1

Punëtorë 6,5

Të papunësuar pa përvojë pune 12,8

Të papunësuar me përvojë pune 27,2

Pa profesion 17,3

Profesion i lirë, udhëheqës 6,6

Të paguar për punë ndërmjetësimi 8,1

Nxënës, studentë, stazhierë 5,7

Burimi: Të dhëna statistikore të Ministrisë së Solidarizimit, Shëndetit dhe Mbrojtjes Shoqërore, nr. 78, tetor, 1989.¹⁰⁴

c) Të mbrohen fëmijët nga narkotikët

Për këtë çështje po i veçojmë disa parime të cilat i shtron Muhamed Ali El-Barri.

- *Dëgjoni fëmijët tuaj*. Prindi duhet: t'u kushtojë kujdes fëmijëve, t'i dëgjojë me vëmendje dhe të mundohet ta kuptojë atë që e thotë fëmija, të ndajë kohë të konsiderueshme që të kuptojë se ç'mendon fëmija, të mos ndërhyjë, ta dëgjojë atë dhe të mos ia imponojë mendimin e tij etj.¹⁰⁵

- *Vihuni në pozitën e fëmijës*. Fëmijët shpesh mendojnë se askush nuk i ka pasur telashet e tyre. Andaj duhet t'ua

¹⁰⁴ *Po aty*, fq. 47; Shih: Ahmad Didad, *El-Hamru Bejnel-Mesihijeti vel-Islami*, El-Kahire, 1991.

¹⁰⁵ Muhamed Ali eEl-Barr, *Narkomania, sëmundjet gjenitale dhe prostitucioni*, Tetovë, 2002, fq. 4.

bëni me dije se i kuptoni hallet e tyre. Me këtë do të dëshmoni se i përjetoni thellë në shpirt problemet e tyre.¹⁰⁶

- *Miqësobuni me miqtë e fëmijës*. Eshtë e pëlqyeshme që të njiheni me miqtë e fëmijëve tuaj edhe sikur të mos jenë ashtu si i dëshironi ju. Lëroni ata të shoqërohen, qoftë në shtëpinë tuaj apo në shtëpitë e tyre. Në këtë mënyrë do të keni ndikim më të madh dhe kontroll më të madh mbi ta.¹⁰⁷

d) Qëndrimi islam

“Dehëse është ajo që e dehë mendjen”. Këto ishin fjalët e Omer Ibn Hattabit nga minberi i Alejhisselamit kur bëri përpjekje për ta definuar alkoolin.¹⁰⁸

Meqë, siç thotë Karadavi, burimet e Kur’anit dhe hadithit për ndalimin e gjërave të tjera (të verës), vlejné edhe për këtë (për narkotikët – A.A.),¹⁰⁹ por në këtë çështje nuk jemi zgjeruar.

Për konsumuesin e drogës, Karadavi flet për pesë çështje negative: ndikimi negativ në trup, në mendje, në humbjen e pasurisë dhe në vjedhjen, me ç’rast konsumuesi i saj shndërrohet në anëtar të pavlefshëm të shoqërisë. Andaj këto të liga dhe anomali ndalohen duke e pasur parasyshë rregullën: Të këqiat dhe dëmet shkaktojnë ndalimin (haramin).¹¹⁰

¹⁰⁶ *Po aty*, fq. 5.

¹⁰⁷ *Po aty*, fq. 7.

¹⁰⁸ Dr. Jusuf El-Kardavi, *Hallalli dhe harami në Islam*, Logos-A-Shkup, 1998, fq. 67.

¹⁰⁹ *Po aty*, fq. 68.

¹¹⁰ *Po aty*, fq. 68.

Në vazhdim po e citojmë Ibn Tejmijen, i cili thotë: “Ky hashash i dukshëm është i ndaluar, qoftë dehës apo jo... Të këqinjte e përdorin për shkak se në të gjejnë kënaqësi dhe i ngjan alkoolit dehës. Alkooli nxiste urrejtje e armiqësi, kurse ky nxit turbullirë e letargji, bile edhe më tepër, konsumimi i tij e hapë derën e epsheve dhe zhduk turpin... Ndëshkimi për përdorimin e tij përmban 40 ose 80 shkopinj”.¹¹¹

¹¹¹ *Po aty*, fq. 68.

Përfundim

Nëse i hedhim një vështrim të kaluarës, jetës kur'anore, do të bindemi se shoqërisë, përmes praktikimit të *disa dukurive negative të njeriut*, i kanoset rrezik pikërisht duke mos ua varë veshin porosive kur'anore – *tefsirit* që ashtu ta humbë orientimin në të ecurit e saj.

Prandaj, para studiuesve të Kur'anit si detyrë parësore shtrohet çështja e *disa dukurive negative* të lartshënuara të eksplikohen në kontekst të Kur'anit, respektivisht të *tefsirit* për të gjitha nivelet dhe segmentet e saj (shoqërisë).

Andaj edhe ne në këtë punim kemi bërë përpjekje që në lidhje me *disa dukuri negative* në fjalë ta shtrojmë atë që e thotë Kur'ani, respektivisht komentin e mufessirit.

Punimi titullohet: *Kur'ani për disa dukuri negative të njeriut*. Ky punim ndahet në katër pjesë: *padrejtësia; vetërrasja; kurvëria dhe vera e narkotikët*.

Sa i përket pjesës së parë, *padrejtësia*, këtu flitet për kuptimin etimologjik dhe terminologjik; llojet e dhunës; vijon komenti (tefsir); dhe dëmi i dhunës në këtë botë.

Për *llojet e dhunës* e kemi konsultuar Ebu Bekr El-Xhezairin, i cili atë e ndan në tre lloje dhe për argumente i sjell këto ajete: 9, El-Bekare; 10, Lukman; 5, En-Nahl, si dhe hadithet e kategorisë Sahih.

Sa i përket *komentit (tefsirit)*, këtu kemi: Sejjid Kutbin, Sherif Ahmetin dhe Tefsirul-Mujesser. Në këtë *koment* bëhet fjalë për atë se e drejta e përhapjes së të keqës së

bërë të kufizohet vetëm në atë që i është bërë padrejtësi; se vetëm ankesën e atij që i bëhet padrejtësi Allahu nuk e kthen mbrapa dhe dënimi ndaj atij që bën keq duhet të jetë i njëjtë dhe pa u tepruar.

Këtu kemi nënpjesën e katërt, *dëmi i dhunës në këtë botë*, të pjesës së parë, mbi të cilën bëjnë fjalë disa hadithe dhe ajete, se padrejtësia është e ndaluar për njëri-tjetrin, se kur All-llahu e rrëmben mizorin ai nuk i shpëton dot.

Pjesa e dytë, *vetëvrasja*, i ngërthen në vete tri nënpjesë dhe në të kjo çështje trajtohet në aspektin etimologjik; vijojnë komente dhe mendime; si dhe të dhëna statistikore.

Për *koment (tefsir)* kemi konsultuar h. Sherif Ahmetin, Muhamed Alij Es-Sabuni dhe *Tefsirul-Mujesser*. Sipas komentuesit të parë, është e ndaluar mbytja e vetvetës apo e tjetrit; prej komentuesit të dytë kuptojmë se ka vetëvrasje të drejtpërdrejtë dhe të tërthortë; ndërsa nga komenti i të tretit kuptohet vetëvrasja e tërthortë.

Kur është fjala për *mendimet* e shprehura përkitazi me këtë çështje, këtu kemi një mendim se çdo gjë që ka të bëjë me krimin e mbytjes e përmbledh dhe ka të bëjë me vetëvrasjen, siç ka të bëjë me vrasjen e tjetërkujt; mendimi tjetër është se ju i takoni një feje dhe jeni si një shpirt (trup), andaj mos mbytni njëri-tjetrin.

Ndërkaq në nëndarjen e tretë të pjesës së dytë, *të dhëna statistikore*, jepen statisatika që kanë të bëjnë me veprimin negativ të vetëvrasjes ndër ne.

Pjesa e tretë, *kurvëria*, ka pesë nëndarje, në të cilat kemi të bëjmë me aspektin etimologjik, terminologjik dhe definicionin; komenti (tefsir); dispozitat legislative për dënimin e aktit të zinasë dhe masat preventive ndaj saj; gjendja e zaniut në këtë botë dhe në botën e përtejme; si dhe urtësia e sheriatit për ndalimin e zinasë.

Në nëndarjen e dytë, *komente (tefsir) dhe mendime*, jepet komenti se pse në ajetin e dytë të kaptinës En-Nur fillo-

het me femrën, e pastaj pason mashkulli, përse në ajetin në fjalë thuhet *fexhlidu* e jo *fedribu*; se kurvëria është një prej veseve më të shëmtuara që e rrënon në themel qytetërimin e një bashkësie njerëzore, etj.

Këtu po përmendim edhe nëndarjen e pestë, *urtësia e sheriatit për ndalimin e zinasë*, ku ndër të tjera thuhet se logjika e ndalesës së kurvërisë qëndron në ruajtjen e pastërtisë së shoqërisë islame (umetit), të fytyrës, nderit, etj.

Pjesa e katërt titullohet *mbi verën dhe narkotikët*, e cila i ka dy nëndarje, *mbi verën* dhe *mbi narkotikët*. Ndërkaq nëndarja e parë i ka tre nëndarje: kuptimi etimologjik dhe terminologjik; shkakut i zbritjes; dhe komenti (tefsir).

Këtu do të ndalemi në nëndarjen e tretë të ndarjes së parë të pjesës së katërt, pra në *komentin (tefsir)*, ku i kemi lënë të na shprehen h. Sherif Ahmeti, Sabuni dhe Kutbi, por pa u zgjeruar po e përmendim Sabunin nga i cili mësojmë për katër faza të ndalimit të verës, nga të cilat ajeti i parë zbriti në Mekë, En-Nahl, 67; i dyti në Medinë, El-Bekare, 219; si edhe të tjerët: En-Nisa', 43; dhe El-Maide, 90, 91.

Sa i përket nëndarjes së dytë të pjesës të katërt, *mbi narkotikët*, këtu i kemi katër nëndarje; emërtimi i drogës; të dhënat statistikore; të mbrohen fëmijët nga narkotikët; dhe qëndrimi islam.

Ne po ndalemi vetëm te pika e fundit, *qëndrimi islam*, dhe po citojmë Karadavin i cili thotë: “Burimet e Kur’anit dhe hadithit për ndalimin e gjërave të tjera (të verës), vlejné edhe për këtë” – për narkotikët – A. A.

Përpos punës dhe mbarështrimit të materialit, vlen të theksohet edhe përpjekja për vlerësime dhe mendime në kuptim të origjinalitetit, gjë që mund të hetohet në këtë punim.

Nga kjo mund të përfundojmë se qëllimi primar i këtij punimi është që autori atë që e di dhe kupton nga

literatura ta shtrojë me shkrim sipas metodologjisë shkencore dhe unë konsideroj i nxitjes të zotëve të penës për të kontribuar në këtë mënyrë.

Falënderimi absolut i takon Sunduesit të botëve.

Shkup, 25, 11, 2004

Literatura e konsultuar

Në gjuhën shqipe

- 1) Ahmeti, Sherif, *Kur'an-i, përkthim me komentim*, Prishtinë, 1988.
- 2) Ali El-Barr, Muhamed, *Narkomania, sëmundjet gjentare dhe prostitucioni*, Tetovë, 2002.
- 3) Çengiq, Hasan, *Temat Islame*, Shkup, 1994.
- 4) Edh-Dhehebi, *Mëkatet e mëdha dhe ndalimi i tyre*, Shkup, 1995.
- 5) El-Kardavi, Jusuf, *Hallalli dhe harami në Islam*, Shkup, 1998.
- 6) Fuad, Abdul-Baki, Muhamed, *Klasifikimi tematik i ajeteve kur'anore*, Shkup, 1995.
- 7) Grup autorësh, *Këshilla të Bukura*, Shkup, 2003.
- 8) Grup autorësh, *Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*, Tiranë, 1980.
- 9) Grup autorësh, *Fjalor i fjalëve të huaja*, Prishtinë, 1988.
- 10) Murtezai, Ekrem, *Fjalor i feve*, Prishtinë, 2000
- 11) Nevevi, Imam, *Rijadus-Salihin*, Shkup, Prishtinë, Tiranë, 2003.
- 12) Ndreca, Mikel, *Fjalor fjalësh e shprehjesh të huaja*, Prishtinë, 1986.
- 13) Ramiç, Jusuf, *Shkaqet e shpalljes së Kur'ani Kerimit*, Shkup, 1990.

14) *SAHIHU-BUHARI në gjuhën shqipe*, 3, Prishtinë, 1994; 6, 2000.

15) Uka, Antigona, *Zëri*, nr. 1898, 12 qershor, 2004.

Në gjuhën arabe

1) Alij Es-Sabuni, Muhamed, *Revabul-Bejani Tefsirulajatil-abkami Minel-Kur'ani*, Darus-selam, 1997.

2) Alij Es-Sabuni, Muhamed, *Mubtesar Tefsir Ibn Kethir*, Bejrut, 1986.

3) Al-lan El-Mekki, Ibn Muhamed, *Delilul-falihin*, I, 1966.

4) Abdul-Aziz, El-Havli Muhamed, *El-Edebun-Nebevijj*, M'sr, 1969.

5) Abdul-Baki, Muhamed, *El-M'uxhemul-Mufehresu Lil-elfadbil-Kur'anil-kerimi*, Istanbul, 1986.

6) Diddad, Ahmed, *El-Hamru Bejnel-Mesihijjeti Vel-Islami*, el-Kahire, 1991.

7) Err-Rifai, Muhamed, *Tejsirul-alijjil-Kadir Li-ibtisari Tefsir I'bn Kethir*, Rijad, 1988.

8) El-Askalani, Ibn Haxher, *Fethul-bari*, V, el-Kahire, 1998.

9) Edh-Dhehebi, Shemsuddin, *Kitabul-Kebair*, el-Kahire, 1967.

10) El-Karadavi, Jusuf, *El-Halalu vel-Haramu Fil-Islam*, pa vend botim, 1969.

11) El-Xhezairi, Ebu Bekr, *Minbaxhul-Muslim*, El-Medinetul-Munevere, 1977.

12) Ebu Xhejb, Sa'di, *El-Kamusul-Fikhi Lugaten ve Istilahan*, Dimeshk, 1998.

13) Grup autorësh, *Tefsirul-Mujesser*, Medinetul-Munevvere, 1999

14) Grup autorësh, *El-Munxhid Fil-lugati vele'lam*, Bejrut, 1973.

- 15) Mendhur Ibn, *Lisanul-Arab*, Bejrut, 1997.
- 16) Revvas Kalaxhi, Muhamed, Kanibi, Sadik, *Mu'xhamu Lugatul-fukahai, Arabi-Ingilizji*, Bejrut, 1985.
- 17) Wehr Hans, *Mu'xhemu el-Lugatil-arabijjeti el-Muasireti, Arabi-Ingilizji*, botim i tretë, Bejrut, 1974.

Boshnjakisht dhe turqisht

- 1) Grup autorësh, *Fjalor serbokroatisht-shqip*, Prishtinë, 1986.
- 2) Hasanović, Bilal, *Izbor Hutbi i Vazova*, Sarajevo, 1979
- 3) Kut'b, Sejjid, *U okrilju Kur'ana*, 5, 6, 7, Sarajevo, 1997.
- 4) Muftiq, Teufik, *Arapsko-Bosanski Rječnik*, Sarajevo, 1997.
- 5) Pelisije IV, Tilije GI, *Droga*, Beograd, 1999.
- 6) Spahiq, Haxhi Dervish, *Pouke o Moralu i Bogobojažnosti*, Sarajevo, 1988.
- 7) Öngül, Ömer, *İslam İlmihali*, İstanbul, 2000.

ATAULLAH ALIU

KUR'ANI PËR DISA DUKURI NEGATIVE TË NJERIUT

Boton: Logos-A

Biblioteka: Mendimi Islam

Për botuesin: Adnan Ismaili

Kryeredaktor: Husamedin Abazi

Redaktor biblioteke: Nexhat Ibrahim

Recensent: Mr. Xhabir Hamiti

Redaktor gjuhësor: Zekerija Ibrahim

Redaktor artistik: Edi Agagjyshi

Redaktor teknik: Afrim Gashi

Mbikëqyrës i shtypit: Imer Gogjufi

Përgatitja kompjuterike: Focus Pro - Shkup

Shtypi: Focus - Shkup

Copyright©Logos-A, 2006

Shënimi i CIP katalogut i këtij libri gjendet

në Bibliotekën Kombëtare Universitare

ISBN 9989-58-192-4

www.logos-a.com.mk

ISBN 998958192-4

9 789989 581922